

Hoe leeuwinnen leven ...

In één troep leeuwen zijn de vrouwtjes allemaal familie. Ze blijven hun hele leven bij elkaar en strijden met elkaar tegen mannelijke indringers bijvoorbeeld als de vader van hun welpen door gevechten met andere leeuwen bezweten is.

In de tweedelige tv-serie 'Hoe leeuwen leven...' vertelt professor Graig Packer over zijn jarenlange onderzoek in het Serengeti park naar het leven van leeuwen; ooit het op één na meest wijdverbreide zoogdier ter wereld. Na bestudering van meerdere generaties concludeert hij expliciet dat leeuwinnen in een matriarchaat leven. Daarmee maakt hij weer eens duidelijk hoe natuurlijk een matriarchale leefgemeenschap van oudsher in de dierenwereld is, zoals de leefwijze van olifanten, en het verklaart ook waarom de leeuw/leeuwin voor de godinnen in de oudheid een bijzonder krachtdier was.

Een bijzondere afbeelding van de godin Astarte uit Kanaän staande op een leeuw is te vinden in *Venus is geen vamp, het vrouwbeeld in 35.000 jaar venuskunst* door dr. Annine van der Meer. In dit boek maakt zij een eind aan het geseksualiseerde, gedemoniseerde en patriarchale beeld van de oervrouw. Het vrouwloze beeld van de prehistorie zoals de vaderlandse geschiedenis ons voorschotelt, is een leugen. Vrouwelijke kunst is vanaf de prehistorie in veel grotere hoeveelheden vervaardigd dan mannelijke kunst, en ook volgens een universele en coherente symbooltaal waarmee bewezen wordt dat vrouwelijkheid centraal stond en gerespecteerd werd en in balans met mannelijkheid de basis vormde van egalitaire samenlevingen.

Dat maakt het delen van onze vrouwengeschiedenis zo belangrijk. 'Maar als we geen link vinden tussen onze vrouwengeschiedenis en de hedendaagse problemen dan is er geen reden voor onderzoek,' zegt dr. Margret Barker, Oudtestamentica, bijbelgeleerde en schrijfster, tijdens het congres Divine Surprise in 2013.

In het Bijbels museum vertelt ze over El Shaddai, de God met de borsten en hoe (ook) onze Bijbelse vrouwengeschiedenis door de eeuwen heen moedwillig is vervalst met als enige en voornaamste reden: de patriarchale cultuur te bestendigen.

In haar boek *The Mother of the Lord (Volume 1: The Lady of the Temple)* legt ze de verering uit van de Moeder van de Heer in het Oude Testament.

Zij is van oorsprong de belangrijkste vrouwelijke godheid waaraan de eerste tempel van Jeruzalem is opgedragen.

Kan deze openbaring in onze vrouwengeschiedenis bijdragen aan meer verantwoording van de Kerkinstituten voor het milieu en Moeder Aarde?

Want door de kerkelijke en godsdienstige onderdrukking hebben wij als vrouw zowel religieus als maatschappelijk een lange, pijnlijke geschiedenis. Het feit dat we geleden hebben, stelt ons echter ook in staat om mee te leven met al wat lijdt in de natuur, zoals de aarde, de planten, de dieren en de mensen. Die compassie helpt mee aan belangrijke oplossingen.

Wereldwijd maken beleidsmakers zich zorgen over bevolkingsgroei en over de landbouwcapaciteit voor voedsel. Nog steeds is de gangbare opvatting in bijvoorbeeld een land als Oeganda, dat veel nakomelingen noodzakelijk zijn als oudedagsvoorziening. Maar ook dat een vrouw een man altijd ter wille hoort te zijn, los van de gevolgen zoals ongewenste zwangerschappen, tienermoeders, sterfte in het kraambed door gebrek aan medische zorg en HIV. Het is bekend dat ontwikkelingshulp die gericht is op vrouwenemancipatie, waarbij meisjes net als jongens naar school kunnen, vrouwen helpen om een zelfstandig bestaan op te bouwen en ze daardoor minder kinderen krijgen. Voorwaarde is wel dat zij zich van de dominantie of beter van de dictatuur van de mannen in hun omgeving (echtgenoten, vaders, broers, ooms) moeten kunnen bevrijden.

Daarvoor is het belangrijk dat jonge vrouwen én mannen zich bewust worden dat er in iedere cultuur, waar ook ter wereld, altijd een religieuze verbinding is geweest met de Heilige Moeder. Zij verbindt de mens tot in zijn diepste wezen met het ritme van de natuur en dus met de cyclus van leven, dood en wedergeboorte.

Het is de kennis van die natuur die haar boodschap van hoop ook nu dichterbij brengt.

‘Wij kunnen alle wereldproblemen oplossen in een tuin,’ zegt Geoff Lawton, de wereldwijd gerenommeerde ontwerper en leraar permacultuur, over de problemen van schaarste door overbevolking. Eén van zijn projecten is het vergroenen van de woestijn: Greening the desert.

Een bijzonder inspirerend voorbeeld over de kracht van vrouwen is te zien in de kleinschalige regionale landbouw in Andrah Pradesh, een van de armste streken in Zuid-India.

Met steun van de Deccan Development Society (DDS) hebben vrouwen collectieven opgezet om de voedselproductie voor de lokale bevolking (weer) in eigen hand te nemen. Ze weigeren te produceren voor de export. De vrouwen organiseren collectieve inkoop, beheren hun eigen zadenbanken voor het behoud van de biodiversiteit en leggen hun eigen zadenvoorraden aan, waaruit andere boeren de zaden kunnen lenen i.p.v. die te moeten kopen. Zo bedrijven ze traditionele vormen van kleinschalige ecologische landbouw met een systeem van combinatieteelt en een verscheidenheid van gewassen. Er worden geen kunstmest of bestrijdingsmiddelen gebruikt.

De karren voeren 'schilderijtjes' mee met zaden van allerlei lokale traditionele granen (zoals sorghum- en gierstvariëteiten) en van peulvruchten.

Op deze manier worden de armere landbouwgronden vruchtbaarder en worden er zeer goede oogsten behaald. Bovendien biedt deze arbeidsintensieve werkwijze veel werkgelegenheid. De vrouwen zijn trots op hun verworven onafhankelijkheid. Traditionele kennis over de landbouw en over de toepassing van zaden en gewassen voor medicinaal gebruik, worden door hun ingezet, behouden en weer doorgegeven.

Omdat veel mensen in deze regio analfabeet zijn, hebben de vrouwen een eigen filmcollectief opgezet om hun kennis en ervaringen vast te leggen en te doceren. Elk jaar organiseren ze een mobiel biodiversiteitsfestival: met prachtig versierde ossenwagens trekken ze van dorp naar dorp om te vertellen over hun projecten. Zo weten ze steeds meer het respect van de 'grote boeren' te veroveren. Terwijl de grootschalige monocultuurlandbouw voortdurend slechtere oogsten oplevert, oogsten de vrouwen op hun kleine akkers 'goud'.

De gemeenschap begeleidt de optocht met muziek, zang en dans

Het is volkomen natuurlijk zoals deze vrouwen hun nieuwverworven kennis verbinden met traditionele rituelen rond de verering van hun moedergodin. Daarmee herrijst Sophia (vrouwelijke wijsheid) in een moderne, hoopvolle gedaante van inspiratie en kracht. Duurzame, kleinschalige agricultuur kunnen zodoende in verbinding met onze bijzondere vrouwengeschiedenis bijdragen aan spirituele onafhankelijkheid en bieden een waardig toekomstperspectief voor de vele vrouwen die wereldwijd in de landbouw werken.

Ook de bijzondere ontwikkelingen in ons land, zoals de aanleg van voedselbossen en de kennis van de permacultuur, kunnen daar toe bijdragen. Deze gemeenschappelijke terreinen in woonbuurten worden ingeplant met fruitbomen, notenbomen, houtbomen en bessenstruiken en ingezaaid met overblijvende groentes en kruiden. Natuurlijke terreinen zoals ze al eeuwenlang en wereldwijd deel hebben uitgemaakt van kleine dorpsgemeenschappen worden op die manier aangelegd zoals het voedselpark Beek in een stadsbuurt van Nijmegen. Zo helpt nieuwe kennis van de natuur, zoals de matriarchaten in de dierenwereld, ons om onze natuurlijke, wetmatige basis te begrijpen en die basis toe te passen.

© Ine van Staveren mei 2014

Bronnen:

- Hoe leeuwen leven, tweedelige filmserie van de EO, april 2014, Serengeti Lion Project, Prof. Graig Packer http://www.uitzendinggemist.net/programmas/6445-Natuur_op_2_Hoe_leeuwen_leven.html
- *Venus is geen vamp*, Annine van der Meer, 2009
- *The Mother of the Lord, Vol. 1: The Lady of the Temple*, dr. Margaret Barker, 2012
- Nieuwsbrief Club van zes miljoen, jan. 2014
- Film Moeder Aarde, een nieuwe toekomst voor kleine boeren (boerinnen), www.ddh.nl
- Dag van de Stadslandbouw, 17 mei 2014
- www.geofflawton.com Project Greening the Desert, te zien op youtube

Foto's:

Uit Terreinwinst door Joop Landman, 2004, www.ddh.nl